

reclam literari

Gabriela Ybarra

UN AVI ASSASSINAT PER ETA

“Descobrir la banalitat del mal em va glaçar la sang”

EL COMENSAL
GABRIELA YBARRA
CABALLO DE TROYA
180 PÀG. / 15,90 €

El debut literari de Gabriela Ybarra ha aconseguit, gràcies al boca-orella, esgotar tres edicions en menys de dos mesos. *El comensal* és una novel·la autobiogràfica motivada per dos fets que van trasbalsar l'autora: el primer va ser la mort de la seva mare a causa d'un càncer l'any 2011; el segon, tornar a l'assassinat a mans d'ETA del seu avi, el polític i empresari Javier de Ybarra, l'any 1977. “Quan van segrestar i matar el meu avi encara quedaven sis anys perquè jo nasqués –recorda–. Aquest assassinat ha estat molt present a casa. El meu pare va estar molt amenaçat per ETA i durant més d'una dècada havia de sortir al carrer amb escorta. No podia fer coses tan normals com anar a comprar el diari, agafar el metro o entrar en un súper”.

La primera part d'*El comensal* reconstrueix com es van emportar l'avi de casa, la recompensa que van demanar els segrestadors i la fredor amb què van liquidar la víctima un cop va haver passat el termini d'entrega dels 1.000 milions de pessetes

PERE TORDERA

que demanaven a la família. “No vaig créixer amb por, encara que hi havia temes que a casa no apareixien gaire –admet–. Quan vaig saber que havien assassinat l'avi vaig comprendre millor el dolor soterrat que vivien els meus pares i els tiets”. Va ser anys després, quan en tenia 28 i la seva mare acabava de morir, que Gabriela Ybarra va necessitar “reflexionar sobre la mort per escrit”. Va connectar totes dues des-

aparicions: “Tant en el cas de l'avi com en el de la mare les víctimes tenien poca escapatòria –diu–. A l'avi el van tenir tancat durant un mes en un amagatall fins que el van matar. La mare tampoc podia sortir-se'n per ella mateixa”. Si bé al principi semblava que la mare reaccionava positivament a la quimioteràpia, la metastasi del càncer de còlon va accelerar la malaltia, i just després de l'estiu va morir a l'hospital de No-

“TANT EN EL CAS DE L'AVI COM EN EL DE LA MARE LES VÍCTIMES NO TENIEN ESCAPATÒRIA”

va York on mesos enrere el doctor Patterson li havia promès que “conexeria els néts”.

“Després que morí algú t'has de reinventar, i el meu procés de dol ha passat per escriure *El comensal* –explica Ybarra–. Ha sigut la meua manera d'estar més temps amb la mare, encara que ja no hi fos”. L'autora es dedica a fer estudis de mercat en xarxes socials sobre l'ús de cosmètics, i investigant per internet sobre el seu avi va tafanejar vídeos d'antics etarres. “Hi havia un antic company d'escola que sortia abraçat a dos nois que havien format part d'ETA –diu–. Descobrir la banalitat del mal em va glaçar la sang. Els assassins també surten de festa i tenen amics. Hauria preferit trobar persones que inspiressin por... i en canvi se m'assemblaven massa”. ♦♦

Martí Domínguez

LA POSTGUERRA DE LA GUÀRDIA CIVIL I ELS MAQUIS

“El que van patir els masovers no van ser crims de guerra, sinó d'estat”

LA SEGA
MARTÍ DOMÍNGUEZ
PROA
348 PÀG. / 18,50 €

Fins ara, els lectors de Martí Domínguez coneixien la seva habilitat per trenar històries versemblants i atractives que tenien com a teló de fons personatges històrics de nivell. Després de la trilogia formada per *Les confidències del comte de Buffon* (3i4, 1997), *El secret de Goethe* (Edicions 62, 1999) i *El retorn de Voltaire* (Destino, 2007), l'autor valencià va indagar en la vida de Paul Cézanne i en va treure la novel·la *El fracassat* (Proa, 2013). A *La sega*, però, ha canviat d'estratègia: “Aquí no hi ha cap font històrica clara –explica–. La voluntat és descriure una col·lectivitat i contar la mort indiscriminada de tanta gent sense que passés res”.

La novel·la està ambientada a la zona muntanyosa del Maestrat valencià. “No he volgut posar nom al poble i fins i tot he creuat elements geogràfics, perquè la meua intenció era fer un relat literari –continua–.

També hi ha una reconstrucció idiomàtica de l'època fins a un cert límit. Volia que els personatges parlessin de manera versemblant, però sense ser excessivament local”. Els lectors descobriran la història d'una família de masovers que pateix per culpa del primer franquisme. “Els masovers estaven totalment aïllats. No tenien cap mena de defensa”, diu l'autor, recordant que el nen protagonista –quan comença la novel·la el 1947 té 10 anys– viu la mort del pare a mans de la Guàrdia Civil. “De vegades passava que els civils de la zona, disfressats de guerrillers maquis, anaven fins als masos a demanar coses. Tant si els feien cas com si no, la Guàrdia Civil tenia carta blanca per actuar repressivament”.

La crueltat humana

La tesi de Domínguez és clara: “El que va passar als masovers no van ser crims de guerra, sinó d'estat. El govern de Franco va permetre que

PERE TORDERA

es matés gent mitjançant el terrorisme d'estat”. L'escriptor recorda que en aquells anys va arribar al Maestrat el llavors governador civil de Granada, Manuel Pizarro: “Va tenir plena llibertat per fer el que li vingues de gust”. A Domínguez l'esgarrija recordar que “en aquells paisatges tan bonics hi hagués una violència tan bèstia”. Afegeix: “La naturalesa humana és molt cruel. La voluntat de sobreviure pot amb tot, et fa oblidar ràpidament els casos de

mort i d'injustícia”. L'inici de l'interès de l'autor per la repressió de la guerrilla maqui va començar quan el 1998 es va comprar un mas al Penyalgosa: “Mentre netejava el paller per a fer-hi obres vaig veure que hi havia, soterrat, un mauser de la Guerra Civil. En aquella zona es va matar molta gent, amb crueltat i sense donar explicacions. I no se'n parla”. Quan pensa en el Maestrat, a Domínguez li vénen al cap les novel·les de Roberto Bolaño. ♦♦